

בס"ד. ש"פ ויצא, ט' כסלו ה'תשכ"ט*

אתה אחד¹ ושמך אחד ומי כעמך כישראל² גוי אחד בארץ, ומדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה דט' כסלו³, דלשון אחד הוא גם באחד המנוי [וכמו ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד⁴ ואח"כ⁵ כתיב יום שני יום שלישי וכו'], וכיון שהוא ית' הוא יחיד ומיוחד שאין בדומה אליו וכן ישראל הם גוי אחד יחיד ומיוחד שאין דוגמתם, הול"ל אתה יחיד ושמך יחיד ומי כעמך כישראל גוי יחיד.

וממשיך בהמאמר, דזה שישראל הם גוי יחיד הוא בדוגמת אב ואם שאין להם אלא בן אחד בלבד שנקרא בשם בן יחיד. דאהבת ההורים לבנם כשיש להם רק בן יחיד היא אהבה גדולה יותר מאהבת ההורים לבניהם כשיש להם עוד ילדים. וכן אהבת הבן יחיד להורים היא גדולה יותר מכשהם יותר מבן יחיד. וכן הוא גם בישראל, מכיון שישראל הם בן יחיד ליחידו של עולם, לכן, האהבה דהקב"ה לישראל, וכן אהבת ישראל להקב"ה, היא אהבה גדולה ביותר. ומסיים שם, שעפ"ז צריך להבין מה שנאמר ומי כעמך כישראל גוי אחד ולא גוי יחיד.

וצריך להבין, הרי הדיוק (שבהמאמר) שהי' צריך לומר גוי יחיד מובן בפשטות, ועד"ז בהמשל דבן יחיד, שזה שנקרא בשם בן יחיד הוא מפני שהוא בן אחד בלבד, ובהמאמר משמע, דזה שהול"ל גוי יחיד הוא מפני שהאהבה לבן יחיד וכן אהבת הבן יחיד להוריו היא אהבה גדולה ביותר.

(ב) **ויש** לומר הביאור בזה ע"פ המבואר בכ"מ⁶ עה"פ⁷ שמע ישראל גו' הוי' אחד, דמ"ש הוי' אחד ולא הוי' יחיד, הוא, כי החילוק בין יחיד לאחד הוא, שאחד מורה על התאחדות הפרטים⁸ [וכמו אלף אחד שהוא כלל הכלול מאלף פרטים. ועד"ז אדם אחד, שהוא כלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידים], ויחיד מורה על ענין שלמעלה מפרטים [וכמו יחידה שבנפש, שאינה מורכבת מכחות פרטים]. ולכן

* יצא לאור בקונטרס ט"ו יו"ד כסלו — תש"נ, "לקראת ט' כסלו, יום ההולדת דאדמו"ר האמצעי (בשנת תקל"ד) ויום ההילולא שלו (בשנת תקפ"ח), ויו"ד כסלו יום הגאולה דאדמו"ר האמצעי (בשנת תקפ"ז) . . ט' כסלו שנת ה'תשנ"ג.

- 1) תפלת מנחה דשבת. וראה שער הכולל פכ"ט אות ה.
- 2) ראה ד"ה אתה אחד ה'תשמ"ב הערה 2 (לקמן ע' נג).
- 3) ה'תש"ב — נדפס בסה"מ ה'תש"ב ע' 71 ואילך.
- 4) בראשית א, ה.
- 5) שם, ח ואילך.
- 6) ראה בכ"ז תו"א וארא נה, ב ואילך. לקו"ת תזריע כג, ג. בלק ע, א. אמרי בינה שער הק"ש פ"ח. ספר המצות להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח (קכד, א"ב). סה"מ תרנ"ד ע' נו. ובכ"מ.
- 7) ואתחנן ו, ד.
- 8) וראה סה"מ תרנ"ד שם, דענין זה שבאחד (התאחדות הפרטים), וזה שאחד הוא אחד המנוי (כנ"ל ס"א), שייכים זל"ז.

נאמר הוי' אחד ולא הוי' יחיד, בכדי להורות, שגם לאחרי שנברא העולם (שיש בו ריבוי פרטים), הוא מיוחד עמו ית'. וכמרומו בג' האותיות שבתבית אחד⁹, שהח' שמורה על ז' רקיעים וארץ והד' שמורה על ד' רוחות העולם הם בטלים ומיוחדים עם האל"ף, אלופו¹⁰ של עולם.

וזה שמדייק בהמאמר מ"ש אתה אחד ושמך אחד (ולא אתה יחיד ושמך יחיד), יש לומר ע"פ המבואר בכ"מ¹¹, דזה שכתוב הוי' אחד הוא דוקא בהאור ששייך לעולמות, אבל אוא"ס שלמעלה משייכות לעולמות, אין שייך לקרותו אחד רק יחיד, כי לגבי אור זה אין שום מציאות¹² והוא לבדו הוא. וכיון שתפלה זו (אתה אחד כו') היא התפלה דמנחת שבת, דנוסף לזה שבשבת בכלל הוא הגילוי דאוא"ס שלמעלה משייכות לעולמות, הנה בשבת גופא עיקר גילוי זה הוא במנחת שבת, רעוא דרעוין¹³, וכידוע¹⁴ בענין ג' הסעודות דשבת, דזה שבסעודה הג' כתיב¹⁵ היום לא הוא לפי שאז הוא המשכת תענוג העצמי הבלתי מורגש (שלמעלה מאכילה ושתיה), דבכללות הוא עצם האור שאינו בגדר עלמין (גם לא באופן דסובב)¹⁶, לכן מדייק בהמאמר שבתפלה זו הול"ל אתה יחיד ושמך יחיד.

ג) והנה עד"ז הוא בישראל, שיש בהם דוגמת שני ענינים אלה. שמצד שרש הנשמות כמו שהם מושרשים בעצמות, אין נתינת מקום למציאות אחרת, כ"א ישראל ומלכא בלחודוהי¹⁷. ויש לומר, שבדרגא זו, אין שייך לומר גם שישראל קדמו לעולם¹⁸. אבל לאחרי שירדו הנשמות למטה בכדי לברר ולזכך את העולם¹⁹, הנה לגבי דרגא זו דישראל ישנו מציאות העולם, אלא שישראל הם למעלה מהעולם, ובריאת העולם היא בשביל ישראל²⁰. ועפ"ז הי' אפשר לומר, דזה שישראל נק' גוי אחד (ולא יחיד) הוא מצד ירידתם למטה, וכהלשון גוי אחד בארץ. דמכיון שירידת הנשמה למטה הוא בכדי לברר את העולם, מתחיל מסוג המדבר שבעולם²¹, הרי לגבי דרגא זו דישראל (כמו שהם בארץ) ישנה המציאות דאומות העולם [ועד שע"י שישראל פועלים בירור בהאומות נעשה בהם עליון], לכן נאמר גוי אחד,

9 ראה סמ"ק, הובא בב"י אר"ח סס"א (ד"ה כתב בסמ"ק). שו"ע (ואדה"ז) אר"ח סס"א ס"ו. לקו"ת תזריע שם. סהמ"צ להצ"צ שם.
 10 כ"ה בלקו"ת שם. ובסהמ"צ שם, שאל"ף רומז על יחידו של עולם.
 11 תו"א וסהמ"צ (ועד"ז באמ"ב) שבהערה 6. ועוד.
 12 ראה גם המשך תרס"ו ע' תלב, דזה שהעולם הוא מציאות (ולא אחיות עינים) הוא רק לגבי ההארה השייכת לעולמות, אבל לגבי עצמות אוא"ס "אין שום מציאות כלל".
 13 זח"ב פח, סע"ב.
 14 המשך תרס"ו ע' תקמב.
 15 בשלח טז, כה. וראה שבת קיז, סע"ב. שו"ע אדה"ז אר"ח ה' שבת ר"ס עדר.
 16 ראה המשך תרס"ו שם ע' תקמה.
 17 ראה זח"ג לב, ב.
 18 ראה עד"ז ד"ה ואשה אחת גו' ה'תשמ"ו ס"ז (לעיל ח"א ע' רסז).
 19 ראה תניא פל"ז (מח, ב).
 20 פרש"י ר"פ בראשית.
 21 ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ח ה"י. וראה בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 132 ואילך.

אחד המנוי, שמונים גם את אומות העולם²² [מכיון שעל ידם דוקא נעשה עילוי זה בישראל], אלא שישראל הם גוי אחד, שאינו מתערב עם שאר העמים [וע"ד יום אחד, שיום הראשון דששת ימי בראשית נמנה עם שאר הימים, אחד המנוי, אבל הוא נעלה מהם]. ובכדי לשלול פירושו זה מביא בהמאמר המשל דבן יחיד, דענינו של בן יחיד הוא (לא רק זה שבפועל הוא בן אחד בלבד, אלא) גם (ובעיקר) שאהבתו לאביו ואהבת אביו אליו היא אהבה מיוחדת (שאינה דומה לאהבה דאב ובן כשישנם יותר מכן אחד). וכמו"כ הוא בזה שישראל הם בן יחיד ליחידו של עולם, שהאהבה דהקב"ה לישראל והאהבה דישראל להקב"ה היא אהבה מיוחדת שאין דוגמתה בכל העמים. וכיון שגם בארץ האהבה דהקב"ה לישראל ודישראל להקב"ה היא אהבה מיוחדת, אין שייך לכאורה למנותם עם שאר העמים, והול"ל גוי יחיד.

ד) **ויובן** זה בעומק יותר, בהקדים הביאור בזה שאהבת ההורים לבניהם כשיש להם יותר מבן אחד אינה אהבה גדולה כ"כ כאהבתם לבן יחיד, וכן אהבת הבן יחיד להוריו היא גדולה יותר מאהבת בנים להוריהם כשיש יותר מבן אחד. דלכאורה²³, גם בנוגע לאהבת ההורים לבניהם, אין שייך לומר שע"י שיש להם הרבה בנים מתמעטת אהבתם, כי כלום תחומי אית במעוהי דבר נש²⁴. ועאכ"כ בנוגע לאהבת הבן להורים, דכיון שכל אחד (גם כשיש לו אחים) הוא יחידי בהרגש עצמו, הרי זה שיש לו אחים שגם הם אוהבים את הוריו אינה סיבה (לכאורה) שע"י תתמעט האהבה שלו (כיון שבהרגש עצמו הוא יחיד). ויש לומר הביאור בזה, ע"פ הידוע²⁵ שכל הענינים שלמטה יש להם שרש למעלה. ועפ"י יש לומר, שהשרש דאהבת הורים לבניהם הוא אהבת הקב"ה לישראל שהם בנים להקב"ה, והשרש דאהבת בן להוריו הוא אהבת ישראל לאבינו שבשמים. וכיון שישראל הם בן יחיד ליחידו של עולם, לכן, האהבה עצמית דאב ובן למטה (אהבת האב לבנו ואהבת הבן לאביו), שנמשכת מאהבה העצמית דהקב"ה לישראל (אהבת הקב"ה לישראל ואהבת ישראל להקב"ה), היא בעיקר בבן יחיד (ומטעם זה, כללות האהבה עצמית של הורים לבנם ושל בן להוריו הוא בישראל יותר מבאומות העולם, לפי ששרש אהבה זו היא אהבת הקב"ה לישראל ואהבת ישראל להקב"ה).

ועפ"י יש להוסיף ביאור בהשייכות דהמשל דבן יחיד להדיוק דהול"ל גוי יחיד, כי זה שישראל הם בנו יחידו דהקב"ה הוא (לא כבן יחיד למטה שגם כשיש לאדם רק בן יחיד אפשר ושייך שיהיו לו עוד בנים, אלא) שאין שייך כביכול שיהיו לו עוד בנים, כי זה שישראל הם בנו דהקב"ה הוא שהם מושרשים בעצמות (בדוגמת הבן למטה שהוא מושרש בעצמות האב), ושם אין נתינת מקום למציאות אחרת, ישראל ומלכא בלחודוהי (כנ"ל סעיף ג). וכיון שגם בהיותם למטה

22) להעיר מזה שישראל נק' (ירמי' ב, ג) ראשית תבואתה. ובמצודת דוד שם "המובחר שבכל האומות".

23) ראה בכ"ז בד"ה אתה אחד ה'תש"ב (סה"מ שם ע' 71).

24) לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה הנ"ל שם.

25) ראה בארוכה סה"מ תרכ"ט ע' קמד ואילך. ובכ"מ.

בארץ, אהבת הקב"ה לישראל היא כאהבת האב לבן יחיד, ואהבת ישראל להקב"ה היא כאהבת בן יחיד לאביו, שעי"ז ניכר בהם בגילוי²⁶ שגם בהיותם למטה בארץ הם קשורים עם שרשם בהעצמות, שאין שם נתינת מקום למציאות אחרת (אפילו לא למציאות דמלאכים וכיו"ב, ומכ"ש שאין שם נתינת מקום לאומות העולם), אין שייך לכאורה למנותם עם האומות ולומר עליהם שהם גוי אחד (אחד המנוי) והול"ל גוי יחיד.

(ה) **והנה** הטעם על זה שבכל ג' הענינים (אתה, שמך, כעמך כישראל) נאמר אחד ולא יחיד, מבאר בהמאמר בהקדם החילוק בין אור לשם, שבכל אחד מהם יש מעלה²⁷. דמעלת האור היא בענין הגילוי, שהאור מגלה את המאור. דשם אינו מגלה את הנקרא בשם, וכמו שם האדם, דמזה שיוודעים את שמו אין יודעים את מהותו, והרי כמה אנשים נקראים באותו השם אף שאין דומים זל"ז, לא בשכלם ולא במדותיהם, וע"י האור יודעים את המאור. והמעלה דשם היא, שהוא ממשיך את העצם. דכשקורין לאדם בשמו, הוא פונה לקוראו בכל עצמותו. ויתירה מזו, דגם כשהאדם מתעלף, ע"י שקוראים אותו בשמו הוא מתעורר מההתעלפות, כי ע"י הקריאה בשמו ממשיכים את עצם החיות שלמעלה מהתפשטות החיות. וזוהי המעלה דשם לגבי אור, שהאור אינו ממשיך את העצם היינו המאור, ושם ממשיך את העצם.

ויש לומר, דמ"ש בהמאמר שהאור אינו ממשיך את העצם היינו המאור, הכוונה בזה היא, כי בהעצם שממנו נמשך האור, שני ענינים. המאור שבו והעצם ממש שלמעלה ממאור²⁸. דזה שנקרא בשם מאור הוא מפני שהוא מאיר, היינו שנמשך ממנו אור, אבל העצם ממש הוא מובדל מענין האור (גם מזה שהוא מאור, שממנו נמשך האור). ויש לומר, דהחילוק בין שרש האור לשרש השם הוא, דשרש האור הוא בהמאור ושרש השם הוא בהעצם. וזהו שאור הוא גילוי ושם הוא העלם, כי ענין המאור הוא שהוא מאיר (מתפשט ומתגלה), והעצם (השרש דשם) הוא מובדל מענין האור (התפשטות וגילוי). ועפ"ז יש לבאר מ"ש בהמאמר שהאור אינו ממשיך את העצם היינו המאור, שהכוונה בזה שמוסיף "היינו המאור" היא, שהעצם ששייך לאור הוא לא העצם ממש ורק המאור, ואעפ"כ האור אינו ממשיך גם ענין זה. ולאח"ז אומר שהשם ממשיך את העצם (העצם סתם), שהעצם ששייך לשם הוא העצם ממש שמובדל מענין הגילוי, ואעפ"כ, השם ממשיך את העצם.

(ו) **וממשיך** בהמאמר, דזהו מה שאמרו רז"ל²⁹ שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם, דשרש השם הוא למעלה משרש האור (כנ"ל) אלא

(26) כי אהבה זו דהקב"ה לישראל ניכרת בהענין דשכר ועונש כמבואר בהמאמר. ועאכו"כ האהבה דישאל להקב"ה שהיא באה בגילוי בענין המס"נ.

(27) בהבא לקמן, ראה גם סה"מ תרס"ח ע' פב ואילך.

(28) בכ"מ (המשך תרס"ו ס"ע תסג ואילך. סה"מ ה'תש"ה ע' 186 ואילך. ועוד) שהעצמות אינו מאור. אבל מלשון אדה"ז בשעיהו"א פ"י משמע שגם בשמש שני ענינים אלה — ראה בארוכה לקוטי ביאורים לתניא (להר"י שיחי' קאָרף) ע' שסב.

(29) קה"ר פ"ז, א (ב).

שהוא בהעלם, וענין לקנות לו שם הוא שהשם יהי' בגילוי³⁰ כמו אור, שאז יהיו שתי המעלות, המשכת העצם — המעלה דשם, ושהמשכה זו תהי' בגילוי — מעלת האור. ועפ"ז מבאר מ"ש אתה אחד ושמך אחד, כי יחיד ואחד הוא גילוי והעלם, שמצד הגילוי דאוא"ס אין מקום לעולמות (— יחיד), וזה שישנם עולמות (עולם לשון העלם³¹) אלא שהם מיוחדים (אחד) הוא ע"י הצמצום וההעלם. ולכן יש מעלה באחד לגבי יחיד, ע"ד המעלה דשם (העלם) לגבי אור (גילוי). וזה נעשה ע"י ישראל גוי אחד בארץ, שע"י עבודתם בתומ"צ נמשך האל"ף שמורה על אתה³², עצמות, בהח' והד', ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם.

ויש לומר, דזה שבכדי לבאר המעלה דאחד לגבי יחיד מקדים (בהמאמר) הענין דאור ושם, ושעיקר המעלה דשם הוא כשיש בו גם מעלת האור, הוא בכדי לרמוז, שעד"ז הוא גם בהענין דאחד ויחיד, דהגם שהיתרון דאחד לגבי יחיד הוא גם בהענין דאחד כמו שהוא מצד עצמו, מ"מ, עיקר המעלה בזה היא כשיש בו גם הענין דיחיד. שהיתרון בהענין דאחד (כמו שהוא מצד עצמו), שגם העולמות הם בטלים ומיוחדים³³, אין בו מעלת הגילוי. כי זה שהביטול דאחד אינו ביטול בתכלית כהביטול דיחיד (שבהביטול דאחד העולמות נראים למציאות והביטול שלהם הוא כמו דבר נוסף על מציאותם) הוא מצד זה שאין מאיר בהם הגילוי דאוא"ס. ועיקר המעלה היא שגם בהעולמות שנתהוו ע"י הצמצום מאיר הגילוי דאוא"ס שלמעלה מהצמצום, והגילוי הוא לא באופן שהם מתבטלים ממציותם אלא שהגם שהם במציאותם הם בטלים בתכלית³⁴ בדוגמת הביטול דיחיד.

(ז) **והנה** בכדי שבשם יהי' גם מעלת האור [ועד"ז החיבור דאחד ויחיד] הוא ע"י המשכת העצמות שלמעלה גם משם. דשם מצד עצמו הוא העלם וא"א שיהי' בגילוי, וזה שנמשך בגילוי הוא ע"י שממשיכים בו מהעצמות. וכמו שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר [בהמאמר דיו"ד כסלו³⁵ שבא בהמשך להמאמר ד"ה אתה אחד דט' כסלו], דזה שישראל נק' מקדשי שמך הוא לפי שהם ממשיכים בהשם מקדושת העצמות, המשכת אתה קדוש בשמך קדוש.

(30) וזהו לקנות לו שם, כי קנין הוא המשכה מהעלם לגילוי (סה"מ תרס"ח ע' פד).

(31) לקו"ת שלח לו, ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' שג. ח"ג ע' אינט. וראה לקו"ש חל"ד ע' 112 הערה 63. ושי"ן.

(32) כ"ה בד"ה זה הית"ש"ב שם.

(33) להעיר, שענין הגילוי וההמשכה למטה הוא בשם יותר מבאור (סה"מ הית"ש"ב ריש ע' 76). ויש לומר, שעד"ז הוא גם היתרון דאחד לגבי יחיד, שהביטול נמשך גם בעולמות.

ועפ"ז, בהשיכות דאחד לשם — שני ענינים: זה שבהדרגה דאחד ישנה המציאות דעולמות — הוא מצד ההעלם דשם (כנ"ל בפנים); וזה שהביטול נמשך בהעולמות — הוא מצד ה"גילוי" דשם שנמשך גם למטה.

(34) ראה המשך תער"ב ח"ב פשצ"ב שלגבי אוא"ס אין הצמצום מעלים ומאיר בגילוי גם לאחרי הצמצום, ומצד גילוי זה, העולמות שנתהוו ע"י הצמצום הם בטלים בתכלית. "ולא שהם כאילו לא נתהוו רק שגם כמו שנתהוו כו' הם בטלים בתכלית". עיי"ש בארוכה.

(35) סה"מ הית"ש"ב ע' 76.

ועפ"ז יש לבאר זה שהסיום דתפלת אתה אחד הוא יקדישו את שמך, שהשייכות דסיום התפלה להתחלתה היא בשני ענינים. דזה שישיראל גוי אחד ממשיכים להיות אתה אחד ושמך אחד (באופן שבאחד ישנו גם הגילוי דיחיד כנ"ל סעיף ו) הוא ע"י המשכת כח העצמות — יקדישו את שמך. וע"י שישיראל גוי אחד ממשיכים אתה אחד ושמך אחד, ע"ז נעשה יקדישו את שמך בפועל, המשכת אתה קדוש בשמך קדוש. וכמבואר בהמאמר ד"ה אתה אחד דבעל ההילולא³⁶ דענין ועל מנוחתם יקדישו את שמך שבסיום תפלת אתה אחד הוא נעלה יותר מכל הענינים שלפנ"ז.

(ח) **וממשיך** בהמאמר (דיו"ד כסלו), דזה שישיראל נק' בשם מקדשי שמך שיך גם לזה שישיראל מוסרים נפשם על קידוש השם. וכן הוא גם במאמר הנ"ל דבעל ההילולא דענין יקדישו את שמך הוא מסירת נפש על קידוש השם. ויש לומר, שהשייכות דשני הפירושים ביקדישו את שמך, מסירת נפש על קידוש השם והמשכת אתה קדוש בשמך קדוש, הוא, כי בכדי להגיע ולהמשיך מבחי' אתה קדוש (שלמעלה מגדר העלם וגילוי) צריך להיות בתכלית הביטול, ומסירת נפש היא תכלית הביטול³⁷. ויש לומר, דזהו גם הטעם על זה שענין המסירת נפש נק' בשם קידוש השם, כי ע"י המסירת נפש ממשיכים בהשם מקדושת העצמות.

וע"פ הידוע³⁸ שעבודת האדם שעל ידה נעשית ההמשכה צריכה להיות מעין ההמשכה, יש לומר, דשני הענינים שבההמשכה דיקדישו את שמך — ההמשכה מאתה קדוש בשמך קדוש, ושע"ז נעשה גם בהשם ענין הגילוי — יש דוגמתם בהעבודה דמס"נ. דהמשכת העצמות הוא ע"י הביטול דמס"נ (כנ"ל), וזה שנעשה בהשם (העלם) ענין הגילוי הוא ע"י שבמס"נ באה היחידה (העלם שלמעלה מגילוי) לידי גילוי. וע"פ המבואר בתניא³⁹ שקיום התורה ומצוותי' תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה', יש לומר, שע"י זכירת ענין המס"נ, גילוי היחידה הוא (גם) בדרגות הפרטיות שבאדם [דע"י זכירת ענין המס"נ נעשית הגדלה והוספה בקיום התומ"צ], וע"ז גם הגילוי שנעשה בהשם הוא לא רק גילוי בכללות אלא גם בדרגות הפרטיות, מתחיל מד' הדרגות שבתפלת אתה אחד כמבואר בארוכה במאמר הנ"ל דבעל ההילולא, ועד שיהי' הגילוי גם למטה בעוה"ז הגשמי, וידע כל פעול כי אתה פעלתו⁴⁰, ובעוה"ז עצמו — בהתחונן שבו, וראו כל בשר יחידו

36) נדפס בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשכ"ה [ולאח"ז במאמרי אדר"ר האמצעי קונטרסים ע' ג ואילך]). — שכנראה הוא הדרוש אתה אחד שאמרו בש"ק האחרון בשבתו במאסר (ש"פ ויצא, ט' כסלו, תקפ"ז) קודם תפלת המנחה — ראה בהנסמן ברד"ה אתה אחד ה'תשמ"ב (לקמן ע' נג).
37) ועפ"ז יומתק מה שממשיך בהמאמר (סה"מ ה'תש"ב ע' 77) בענין מעלת המס"נ דאברהם אבינו על המס"נ דר"ע.

38) ראה בארוכה ד"ה באתי לגני ה'תשכ"ט ס"ט (לקמן ע' שכה). וש"נ.

39) ספכ"ה.

40) נוסח תפלת העמידה דראש השנה.

כי פי ה' דיבר⁴¹, שגם הבשר (לא רק עיני בשר אלא גם הבשר עצמו⁴²) יראה שכל מציאותו הוא הדבר ה' שמהווה אותו בכל רגע מאין ליש.

ועד"ז הוא בנוגע לישראל (שעל ידם נעשה גילוי זה), שגם בדרגות הפרטיות דהנשמה יומשך הגילוי דעצם הנשמה, ועד להגילוי דעצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, ישראל ומלכא בלחודוהי.

(41) ישעי' מ, ה.

(42) ראה תו"ח תצוה תפב, א ואילך [בהוצאה החדשה — ח"ב שכט, א ואילך]. שער האמונה פכ"ה.